



# SLOVENSKE SKUPNOSTI

Sekcija DEVIN-NABREŽINA

Oktobre/November 1991

## Pet načel za nove čase

*Živimo v času velikih sprememb in pomembnih odločitev. Sredstva množičnega obveščanja nas skorajda vsak dan seznanjajo z dogodki, ki potrjujejo, da živimo v prelomnem zgodovinskem trenutku, v katerem se končuje eno obdobje in pričena drugo. Kakšni bodo novi časi, pa je v veliki meri odvisno tudi od izbire in odločitev, ki jih sprejemamo zdaj.*

*Vse to velja ne le za Vzhodno Evropo, ki je sicer prizorišče največjih in najvidnejših sprememb, ampak tudi posredno ali neposredno za ves ostali svet, vključno za nas Slovence v Italiji. Konec komunizma, ki je v središču vseh teh preobrazbenih procesov, nas zelo od blizu zadeva, saj je bil komunizem na oblasti v naši matični državi, a bil je tako rekoč »na oblasti« tudi pri nas, bodisi zato, ker ga nam je vsiljeval matični režim, bodisi zato, ker se je zanj svobodno opredeljeval doberšen del naših ljudi. A če moramo danes ugotavljati, da je komunizem doživel polom na svetovni ravni, moramo isto ugotoviti tudi glede na specifične probleme naše manjšinske narodnostne skupnosti. Pomislimo le na dejstvo, da Slovenci v Italiji še danes nimamo urejenega niti osnovnega pravnega statusa, saj še vedno čakamo na nešteto obljubljeni zaščitni zakon. Po drugi strani pa je še tistih nekaj pravic, ki nam jih je uspelo v preteklosti izboriti, tarča nenehnih napadov, kot med drugim dokazuje ključna zgodba o sprejemanju statutov krajevnih uprav.*

*Kaj pa zdaj? Kam naj usmerimo svoj korak? Mislimo, da bi za širši krog Slovencev kot doslej mogla in morala predstavljati koristne kažipote načela, ki tradicionalno navdihujejo programe in delovanje Slovenske skupnosti. Gre za pet temeljnih načel, ki se prav v tem času izkazujejo kot posebno aktualna, kot je mogoče ugotoviti že z njihovim površnim pregledom.*

*Prvo izmed načel, na katera se SSK od vedno sklicuje, je načelo narodne samobitnosti oziroma samostojnega političnega nastopanja na narodnostni osnovi. Niso še tako daleč časi, ko so nekateri (in sicer tisti, ki se radi imajo za napredne) napovedovali, da je narodom usojeno naglo odmiranje spricho nezadržno uveljavljajočega se internacionalizma. Toda prav sedanje vrenje na Vzhodu in v drugih delih sveta dokazuje, da je narodnost vse prej kot preživela kategorija. Če je po eni strani namreč res, da je svet vse bolj notranje povezan in enoten, ni po drugi strani nič manj res, da je v sedanjem svetu tudi živo občutena potreba*

dalje na 4. strani ●

## ZADOVOLJIV PRVI OBRAČUN OBNOVLJENEGA SODELOVANJA

Bližamo se glasovanju občinskega proračuna za leto 1992, ki naj bi po dogovoru, ki smo ga sklenili skupno s KD in PSI ob izvolitvi Caldija za župana, predstavljal trenutek preverjanja sodelovanja. Priznati moramo, da sedanji občinski odbor deluje zadovoljivo, brez velikih trenj, čeprav s skromnim programom, ki je sad hudega finančnega stanja in omejenih pristožnosti samega odbora. S sprejetjem občinskega statuta, ki je ponovno opozoril na probleme, na katere imamo različne poglede od naših partnerjev, se torej pričena druga faza tristranskega sodelovanja in upravljanja občine. Krščanski demokrati, po presenetljivem enotnem glasovanju za statut (spominimo se le razkola v sami svetovalski skupini, ko je šlo celo za izvolitev župana Caldija!), nestrpnost pričakujejo spremembe v občinskem odboru, kjer zahtevajo večjo težo. Obenem si želijo točno določenega programa, ki naj »odraža spremenjeno stanje med narodnostnima skupnostima v občini«. Smo torej pred novimi, verjetno dolgimi in napornimi pogajanjimi za sporazum, ki naj bi omogočil redno upravo občine do normalnega zaključka leta 1995. Že danes lahko zagotovimo, da se bomo med pogajanjem zavzemali, da se dosledno izvajajo vsi sklepi v korist naše skupnosti, kot tudi, da se ohranijo vse že pridobljene pravice.

Zanimivo je slediti političnim dogajanjem v naši občini in jih uokvirjati v pokrajinska dogajanja. Tu se skuša na vse načine krčiti že priznane pravice Slovincem in tudi obe najpomembnejši stranki, KD in PSI, sta povsem podlegli pritisku skrajne desnice. Naj omenimo le statuta tržaške pokrajine in občine ter agitacijo LpT za »odkup« Istre, ki naj bi posredno postala zopet italijanska. Taka stali-

šča so se in se še odražajo tudi v naši občini. Žalostno je, da se kljub spremenjenemu mednarodnemu položaju, ki bi nam moral biti naklonjen, še vedno skuša prikazati problem Slovencev kot veliko nevarnost, ki ogroža samo »italijanstvo« Trsta. Vse kaže, da se s takim gledanjem v glavnem strinja tudi DSL, ki je v Trstu podprla za Slovence skrajno slab in celo škodljiv statut; v naši občini pa je Slovenec Širca, simpatizer Komunistične preno-ve, glasoval proti v glavnem dobremu — kot ga je označil Depangher — statutu, češ da se naša občina odpoveduje načelnim pravicam Slovencev. SSK še enkrat poudarja, da je statut najboljši, kar bi jih lahko v tem trenutku odobril **ta občinski svet**, ki ga sestavlja samo 33% Slovencev, in to gotovo ne po krivdi SSK. PSI nima med štirimi svetovalci enega samega Slovenca in večkrat zagovarja stališča, ki dišijo po nacionalizmu, to verjetno v sozvočju s stališči LpT, s katero jo vežejo trdne vezi, in v pričakovanju, da zberejo nove glasove na desnici.

Vsa ta znamenja niso v spodbudo prizadevanjem za dokončno ureditev še nerešenih problemov, ki zadevajo našo narodnostno skupnost; po drugi strani pa moramo z zadovoljstvom zabeležiti dejstvo, da se novi voditelji Republike Slovenije dosledno zavzemajo pri italijanskih oblasteh za naše pravice, kar je naletelo na plodna tla vsaj pri naših deželnih oblasteh, saj se je predsednik deželne vlade Biasutti večkrat izrazil v korist dokončne rešitve problema zaščite vse slovenske manjšine.

Torej čas je, da samozavestno nadaljujemo svoj boj za našo uveljavitev in da skušamo v svoj voz vpreči čim večje število naših rojakov in resničnih italijanskih prijateljev.

Devinsko-nabrežinska sekcija Slovenske skupnosti vabi člane in so-  
mišljenike na

## SEKCIJSKI KONGRES,

ki bo V SREDO, 6. NOVEMBRA, OB 20. URI v posebni sobi gostilne Sarđoč  
v Slivnem.

- Dnevni red:
1. poročila o političnem stanju v pokrajini in občini;
  2. razprava;
  3. izvolitev devetih delegatov za POKRAJINSKI KONGRES, ki bo 10. novembra v kongresnem centru na pomorski postaji v Trstu;
  4. razno.

## Za Slovence važni členi statuta

### 2. člen Smotri

1. Občina pospešuje razvoj ter civilni, družbeni in gospodarski napredek lastne skupnosti v skladu z ustavnimi vrednotami ter načeli mednarodnih dogovorov in sporazumov, ki jih je podpisala italijanska republika.

4. Delovanje občine temelji na sledečih kriterijih in načelih

a) ohranitev in utrditev miru kot osnovne pravice ljudi in narodov;

b) ovrednotenje in utrditev sožitja med občani, pripadniki italijanske in slovenske skupnosti, ki sta zgodovinsko prisotni v občini, medsebojno spoznavanje ter premostitev medetničnih ovir;

c) premostitev kulturnih, gospodarskih in družbenih neravnovesij;

d) uresničitev okvirnega sistema za družbeno varnost ter aktivno zaščito občanov, predvsem tistih, ki imajo fizične, psihične in gospodarske težave;

e) spodbujanje in podpiranje gospodarskih dejavnosti, ki so tradicionalno prisotne na občinskem ozemlju, tudi s pomočjo razvoja oblik gospodarskega združevanja in kooperacije;

f) spodbujanje in podpiranje gospodarskih dejavnosti, ki se vključujejo v optiko uravnovešene in postopnega razvoja ob spoštovanju okolja in zdravja občanov;

g) zaščita in razvoj naravnih, zgodovinskih in kulturnih bogastev na lastnem ozemlju za zagotovitev *boljših pogojev življenja celotne skupnosti*;

h) za izboljšanje stanja ter popolno vključitev v krajevno skupnost nesamozadostnih, telesno prizadetih in tistih, ki se nahajajo v težavah ali ki se vedejo odklonilno ter vseh tistih, ki jim grozi nevarnost emarginacije; v te namene spodbuja Občina uresničitev primarnega sistema struktur za družbene namene.

### 4. člen

#### Prisotnost slovenske manjšine

1. Občina priznava prisotnost slovenske manjšine kot kulturno in jezikovno obogatitev ter v skladu z ustavnimi načeli ter državnimi zakoni izvaja vse potrebne oblike zaščite, da bi zagotovila občanom pripadnikom manjšine ter njenim združenjem enako družbeno dostojanstvo ter enake življenjske in delovne pogoje.

2. Vse odredbe, določila, javna obvestila in drugi akti javnega interesa, ki so izobešeni javnosti, kot tudi cestni znaki v staronaseljenih vaseh, so tudi v slovenskem jeziku.

3. Občina zagotavlja vsem občanom, ki imajo stike z občinskimi institucijami in uradi, pravico do proste uporabe slovenskega jezika v pisni ali ustni obliki ter do odgovora v istem jeziku, neposredno ali s pomočjo prevajalca.

4. Občina priznava vlogo javnega šolstva za ohranitev jezikovnih značilnosti manjšine. V ta namen je treba ohraniti otroške vrtce s slovenskim učnim jezikom. Poleg tega Občina jamči šolskim oblastem vsakršno tehnično in intelektualno pomoč v korist obveznega šolstva.

5. Občina v okviru svojega delovanja spodbuja študije, raziskave in prireditve, ki so vezane predvsem na prisotnost slovenske manjšine ter na zgodovino občine na splošno; poleg tega zagotavlja vsem združenjem, ki opravljajo tako dejavnost,

# Statut naše občine: rezultat ni slab

Devinsko-nabrežinski občinski svet je odobril statut naše občine. To je bilo zahtevno delo, ki je terjalo veliko naporov, saj je bilo treba izdelati osnovni dokument, ki bo vodilo delovanja občine v prihodnjem srednjeročnem obdobju. Statuta namreč ne bo mogoče spreminjati kar tako, saj je tudi za spremembe predviden poseben postopek, ki predpostavlja široko soglasje v občinskem svetu.

O tem statutu je bilo mnogo govora in mnogo pisanja. Še zlasti so o tem pisali in govorili tisti, ki so hoteli ponovno vzbujati napetosti znotraj večine na občini.

Napetost je seveda bila; ni je bilo malo, nastala pa je izključno zaradi pravic slovenske manjšine. Slovenska skupnost je vztrajala in mislimo, da rezultat ni slab. Tu zraven objavljamo glavne člene statuta, ki zadevajo slovensko manjšino in vsakdo bo lahko sam ugotovil, da rezultati niso slabi, ampak so v nekaterih aspektih nad pričakovanjem. Seveda, vsega nismo dosegli, vendar je statut tak, da nam ne jemlje nobene od obstoječih pravic in dopušča, da te pravice še povečamo. Predvideva pa tudi nekaj bistvenih novosti; navedemo naj predvsem dve: ob državnih praznikih bo občina izobešala poleg italijanske tudi slovensko zastavo; državljanov branilec bo moral obvezno obvladati slovenski jezik. Novost je tudi v tem, da se zasebni dvojezični napisi obdavčijo samo za en jezik. Končno pa je verjetno najpomembnejša novost v tem, da o pravicah slovenske manjšine niso dovoljeni referendumski.

Glede na vse to je Slovenska skupnost izrazila »zmerno zadovoljstvo« ob odobritvi statuta. Ostajajo torej odprta še nekatera vprašanja, ki jih bo mogoče reševati drugače, če bo treba, tudi po sodni poti. Eno teh vprašanj je tudi vprašanje občinskega tajnika. Absurdno je namreč dejstvo, da je še med fašizmom občinski tajnik poznal slovenski jezik (čeprav ga ni uporabljal), sedaj pa se nam to odreka. Drugo vprašanje zadeva dvojezične napise, ki bi morali veljati za vso občino, kot to določa Londonski memorandum, torej tudi za obe istrski naselji, česar pa nismo dosegli. Mi seveda ne mislimo s tem nikogar izzivati, kot nam nekateri očitaajo, ampak se enostavno ne nameravamo odpovedati nekaterim osnovnim pravicam, še zlasti ne na tistem ozemlju, ki je bilo nekoč naše in nam je bilo razlašeno.

Ob tem pa lahko tudi rečemo, da se opozicija v naši občini ni posebno dobro odrezala. Skupina DSL — Komunistične partije je predložila nekaj popravkov, skoraj vsi popravki so bili sprejeti, kljub temu pa sta se dva svetovalca vzdržala, eden je glasoval proti, četrti pa je bil odsoten. To bi nas niti ne razburjalo, ko bi v glasovalni izjavi ti svetovalci ne poudarili, da se je Slovenska skupnost opredelila za statut, ker je hotela ohraniti pri življenju sedanjo občinsko upravo. Res, kdo nam deli lekcije, če le pomislimo, da so pristaši iste stranke v Trstu glasovali za statut zato, da ohranijo pri življenju Ricchettijev odbor, torej tiste upravitelje, ki še niso preklicali Staffierijeve okrožnice, ki prepoveduje Slovincem, da se na tržaško občino obrnejo v svojem jeziku in ki so nam v statutu tržaške občine oporekali celo to, da se imenujemo Slovenci...

tehnično in finančno podporo v mejah proračunske razpoložljivosti.

### 9. člen

#### Ozemlje ter občinski sedež

1. Občino sestavljajo staronaseljene vasi:

Aurisina — Nabrežina

Aurisina S. Croce — Nabrežina Križ

Duino — Devin

Malchina — Mavhinje

Medeazza — Medjvas

Prezenico — Prečnik

Prepotto — Praprot

San Giovanni — Štivan

San Pelagio — Šempolaj

Sistiana — Sesljan

Slivia — Slivno

Ternova — Trnovca

Visogliano — Vižovlje

ter naselji Borgo San Mauro in Villaggio del Pescatore.

2. Občina popolnoma priznava izvorno mikrotoponomastiko kot zgodovinsko in kulturno bogastvo skupnosti, ne glede na jezik, v katerem je izražena.

3. Zasebne dvojezične napise se obdavči samo za napis v enem izmed jezikov.

4. Občinsko ozemlje meri 45 kv.km in meji na jugu z Jadranskim morjem, na severu z državno mejo, na vzhodu z občinama Trieste in Sgonico — Zgonik ter na zahodu z občinama Monfalcone in Doberdò del Lago — Doberdob.

5. Glavni kraj občine je Aurisina — Nabrežina, kjer je tudi sedež občinske palače.

### 10. člen

#### Simboli

1. Občina se v aktih ter na pečatu istoveti z nazivom Comune di Duino Aurisina — Občina Devin Nabrežina.

6. Ob praznikih ter javnih svečanostih so na občinskem ozemlju razobešene tudi narodne zastave slovenske skupnosti.

**15. člen****Raba slovenskega jezika**

1. V občinskem svetu je priznana raba slovenskega jezika.

2. Sklicanje, dnevni redi, zapisniki in vsi dokumenti, ki se razpošiljajo občinskim svetovalcem, so napisani tudi v slovenščini.

3. Kar zadeva zapisnike se smatra za verodostojno tisto besedilo napisano v jeziku, v katerem je svetovalec govoril.

4. Občinski odbor poskrbi za prevajalsko službo v skladu z določili, ki jih vsebuje pravilnik.

**20. člen****Pravice in dolžnosti svetovalcev**

4. V stikih z občinsko upravo in občinskimi uradi lahko svetovalci uporabljajo slovenski jezik ter imajo pravico do odgovora v istem jeziku, neposredno ali s pomočjo prevajalca.

**OBČINSKI TAJNIK****35. člen****Temeljna upravna načela in kriteriji**

2. Občinskega tajnika imenujejo pristojne oblasti med osebami, ki izpolnjujejo zahtevane pogoje in ki po možnosti obvladajo slovenski jezik.

3. Ko bo mesto občinskega tajnika zasedala oseba, ki ne pozna slovenskega jezika, bo občinski odbor imenoval občinskega funkcionarja, ki obvlada slovenski jezik, za podtajnika.

**43. člen****Osebe**

4. Glede na to, da obstaja pravica do svobodne rabe slovenskega jezika v odnosih med občani in občinsko upravo, je pravilnik tisti, ki določa za katera mesta, predvidena v organiku, je obvezno znanje slovenskega jezika.

**58. člen****Sodelovanje občanov**

2. V vseh oblikah ljudskega sodelovanja, ki jih predvideva statut, je zagotovljena pravica do prostere rabe slovenskega jezika.

**65. člen****Posvetovalni referendumi**

4. Referendumi, ki zadevajo pravice slovenske manjšine, so prepovedani.

**71. člen****Odbori za ločeno upravljanje juserskega premoženja**

1. Občina priznava pristojnost juserskih odborov pri ločenem rednem in izrednem upravljanju juserskega premoženja.

2. Na osnovi zakonskih določil nudi Občina potrebno tehnično in upravno pomoč za delovanje juserskih odborov.

**73. člen****Državljanov pravobranilec**

3. Državljanovega pravobranilca se izbere med državljani s stalnim bivališčem, ki so vpisani v volilne sezname, ki ustrezno obvladajo upravno-pravne postopke, ki poznajo oba jezika, italijanskega in slovenskega, in ki nudijo najširša jamstva neodvisnosti, poštenosti in omikanosti.

**75. člen****Statut**

4. Statut je sestavljen tudi v slovenskem jeziku. V primeru neskladij ali spora obvelja italijansko besedilo.

# Pot vodi samo navzgor

Pripadniki slovenske manjšine v Italiji še vedno zelo pozorno spremljamo razvoj dogodkov v matični Sloveniji, saj se dobro zavedamo, da je od njene nadaljnje usode v veliki meri odvisna tudi naša. Demokratična, gospodarsko razvita in socialno pravična ter urejena Slovenija je namreč jamstvo tudi za varno prihodnost Slovencev, ki kot manjšina živijo izven njenih meja.

Tudi v tukajšnji širši javnosti je vladalo pred dnevi izredno zanimanje za zadnji pomembnejši ukrep slovenskih oblasti. Slovenija je namreč dobila svojo denarno enoto — tolar. Proti napovedim »krivih prerokov« in ob očitnem občudovanju domala vseh tujih opazovalcev je Slovenija to kočljivo operacijo odlično izvedla in s tem uspešno prestala hudo preizkušnjo.

»Ko je postala veljavna nova državna valuta — smo brali v sredo, 16. t.m., v znanem italijanskem dnevniku Corriere della sera — so bile banke v Ljubljani odprte do devete ure zvečer in sprejemale urejene vrste državljanov, ki so prihajali zamenjat svoje prihranke... Nova suverena Slovenija je prvič stopila na mednarodno prizorišče z zavestjo države, ki je kos svojim nalogam...« Osrednji italijanski dnevnik je Sloveniji in njenemu tolarju posvetil skoraj celo stran svoje ekonomske priloge, kar kaže na veliko zanimanje italijanskih gospo-

darskih krogov za novo državno stvarnost tik za italijansko vzhodno državno mejo.

Glede na dosedanji potek dogodkov smemo pričakovati, da bo naša matična država, v kateri se je z volitvami pred poldrugim letom uveljavil politični pluralizem in se je postopno začela uveljavljati parlamentarna demokracija, znala premagati vse težave, ki so se že ali se bodo še pojavile. Jasno je, da je vzporedno tudi v teku proces političnega demokratičnega zorenja in dozorevanja, ki mora zaobjeti široke ljudske množice. Te namreč doslej niso imele možnosti, da bi, četudi samo posredno, odločale o lastni in skupni usodi.

Nova slovenska demokratična oblast je pravzaprav že do zdaj naredila ogromno. Slovenski minister Izidor Rejc je pred dnevi pravilno ugotovil: »Imamo svojo državo, svoj denar, svoje meje in svojo prihodnost. Manjka nam le malo poguma, vendar če smo 26. in 27. junija znali stopiti v bran zoper novo suženjstvo in zdržali deset dni, bomo tudi sedaj ostali trdni in pokončni, saj kot slovenski narod prvič nastopamo na svetovnem prizorišču...«

V Sloveniji poti nazaj ni. Pot more voditi le navzgor. Upajmo, da to velja tudi za našo slovensko narodno manjšino.

DRAGO LEGIŠA

## Vprašanje Sesljanskega zaliva v novi luči

*Vprašanje Sesljanskega zaliva je v preteklih dneh postalo zopet aktualno. Na prve strani tržaških časopisov ga je privedla odločitev predsednika družbe Finsepol Quirina Cardarellija, da se umakne in prepusti drugim vodenje podjetja. Nekaj dni kasneje pa so se pojavile informacije o velikih finančnih težavah, v katere je zašlo podjetje Morteo, ki je gradilo trgovski center in kompleks v Ul. Giulia v Trstu in je nameravalo graditi tudi turistični center v Sesljanskem zalivu.*

*O teh aspektih ne bomo pisali, ker so nam ozadja nepoznana. Prav tako ni mogoče trditi, da brez Cardarellija propade tudi načrt, vendar je vsem očitno, da se je v zadnjih mesecih marsikaj spremenilo in da pogoji za uresničitev turističnih objektov v Sesljanskem zalivu niso več taki, kakršni so bili pred letom dni.*

*Vse to pa postavlja celotno zadevo v novo luč.*

*Predvsem ni znano, kakšen načrt bo odobrilo ministrstvo za kulturne dobrine in ali tak načrt ustreza željam in potrebam devinsko-nabrežinske občine. Lahko bi se namreč zgodilo, da bi bil načrt sicer tak, da bi bolj zaščitil naravo, vendar bi zaradi zmanjšanja količin odpadle predvsem strukture za kopanje, za kongresno dejavnost in za prosti čas ter bi celotno naselje pridobilo bolj rezidenčni videz; s tem bi seveda ne mogli soglašati.*

*Poleg tega ni znano, kakšno bo gospodarsko ravnovesje novega načrta. Prav lahko bi se zgodilo, da bi s spremembami, ki jih bo zahtevalo ministrstvo, načrt ne imel več finančnih pogojev, da bi šlo za turistični objekt, ampak bi se namembnost nujno spremenila. Tudi s tem bi ne mogli soglašati.*

*Končno nam ni vseeno, kdo bo realiziral in kdo bo vodil Sesljanski zaliv. Doslej je bila to družba Fin. Tour., ki jo je vodil Quirino Cardarelli. S to družbo smo se dogovarjali in dogovorili o številnih vprašanjih in o tem obstajajo tudi pismeni dogovori. Gre za vprašanja, ki zadevajo možnost, da bodo imela slovenska trgovska in bančna podjetja možnost delovanja v Zalivu pa vse do jamstva, da bo pomorski klub Čupa imel v Zalivu primeren sedež. Vprašanje je, ali vsi ti pogoji ostanejo v veljavi in to bomo morali preveriti z novim lastnikom.*

*Slovenska skupnost torej z veliko pozornostjo sledi dogajanjem, ker se zaveda, da bo pri odločitvah potrebna velika previdnost. Smo za turistični razvoj Sesljanskega zaliva, to smo vedno trdili in še ponavljamo, nikakor pa nečemo, da bi ta razvoj škodoval domačinom in še zlasti slovenskemu prebivalstvu devinsko-nabrežinske občine.*

## Pet načel za nove čase

● nadaljevanje s 1. strani

ba po ovrednotenju posebnosti in torej razlik, ki tvorijo konkretno istovetnost ljudi, se pravi tisto, kar nam omogoča, da se ne čutimo kot bredzdušne številke. Vse to očitno velja tudi na političnem področju. Povsem naravno je, da se ljudje politično združujejo na narodnostni osnovi. Da je to učinkovito tudi v primeru narodnostnih manjšin, nam dokazujejo primeri številnih manjšinskih skupnosti v Italiji in v Evropi, v Italiji predvsem primera Nemcev na Južnem Tirolskem in Francozov v Dolini Aoste, ki so v uveljavljanju svojih narodnostnih pravic prišli veliko dlje kot Slovenci v Italiji. Prav gotovo je to treba povezati tudi z dejstvom, da se Nemci na Južnem Tirolskem politično združujejo večinoma v Südtiroler Volkspartei, Francozi v Dolini Aoste pa v Union Valdôtaine, se pravi v samostojni politični stranki.

Toda če je SSK vedno poudarjala načelo narodne samobitnosti, je po drugi strani vedno tudi opozarjala na nujnost mednarodnega sodelovanja in povezovanja. Pri tem se je praviloma sklicevala zlasti na evropski federalizem, s čimer je hotela izraziti, da se zavzema za Evropo, ki naj bo skupni dom živih narodov — in ne brezdušnih držav.

Tretje načelo, ki je vedno navdihovalo programe in delovanje naše stranke, je načelo političnega pluralizma. Tudi v tem primeru najbrž ne bo odveč spomniti, da niso še tako daleč časi, v katerih so nekateri (vedno isti) omalovaževali politični pluralizem, češ da gre za meščansko pojmovanje demokracije, ki lahko jamči le za formalne svoboščine. Dejansko drži, da sam politični pluralizem ni zadostni pogoj za vzpostavitev resnične enakopravnosti. Prav zato je SSK vedno tudi poudarjala ločeno načelo socialne pravičnosti, se pravi potrebo po zagotavljanju vsem enakih možnosti uveljavljanja brez kakršnih koli privilegijev. Toda po drugi strani je treba priznati, da si je brez političnega pluralizma nemogoče predstavljati resnično demokracijo in torej tudi resnično enakopravnost, mimo tega da je svoboda vrednota, ki se ji ni mogoče odpovedati na nobenem področju človekovega udejstvovanja.

SSK je vedno opozarjala tudi na potrebo po varovanju dobrin okolja, kar je sicer danes splošno občutena vrednota. Naša posebna občutljivost za to problematiko ne sme čuditi, saj se Slovenci v Italiji kot pripadniki manjšinske narodnostne skupnosti zavedamo važnosti povezave s teritorijem, na katerem živimo, saj gre za enega izmed bistvenih dejavnikov za ohranitev naše identitete.

Narodna samobitnost oziroma samostojno politično nastopanje na narodnostni osnovi, evropski federalizem, politični pluralizem, socialna pravičnost in varovanje dobrin okolja so torej temeljna načela, na katera se tradicionalno sklicuje SSK. Mislimo, da predstavljajo dovolj trdno osnovo, na kateri bi se Slovenci v Italiji lahko v bodoče politično združevali v večji meri kot doslej. Pomembna priložnost, na kateri bi se to lahko začelo izražati, so sekcijski ter nato pokrajinski in deželni kongres, na katerih se bodo stari in novi somišljeniki SSK zbirali v teh dneh in tednih do konca tega leta.

M.B.

## Prijetno letovanje starejših občanov v Città di Castellu

Kljub velikim finančnim težavam, v katerih se nahaja devinsko-nabrežinska občina, ostaja njen socialno-skrbstveni program v bistvu neokrnjen. Poleg ekonomskih posegov v korist manj premožnih nadaljuje torej s terapevtskim programom s prizadetimi (v vzgojno zaposlitveni center v Sesljanu redno zahaja 12 oseb), nudi oskrbo ostarelim ter spremljevalce šolski in predšolski mladini, ki to pomoč potrebuje.

V ta okvir spada vsekakor tudi običajno letovanje za starejše ljudi, ki je letos potekalo v znanem umbrijskem kraju Città di Castello. Udeležilo se ga je rekordno število 60 občanov, ki so v spremstvu diplomirane bolničarke in fizioterapevtke lahko preživeli 14 — dnevno bivanje v tem čudovitem, mirnem srednjeveškem mestecu sredi gričev apeninskega polotoka.

Skoraj vsi udeleženci so vsako jutro redno zahajali na razne terapije v bližnji zdraviliški center. Poleg tega pa so spremljevalci organizirali tudi nekaj enodnevnih izletov po okolici, kjer so si lahko ogledali Orvieto, Assisi, Perugia in Gubbio.

Občinska uprava si ni v tem primeru prevzela le organizacijskega bremena, ampak je tudi v celoti ali deloma prispevala vpisnino za manj premožne občane.

Novost letošnjega letovanja je bila v tem, da je le-to bilo odprto tudi za občane zgoniške in repentaborske občine, medtem ko so se njihovih letovanj lahko udeležili tudi devinsko-nabrežinski občani. To je rezultat sodelovanja omenjenih občin na socialno-skrbstvenem področju, ki je med drugim privedlo do ustanovitve samostojnega okraja, v katerega spada tudi zahodni del tržaške ob-

čine. Cilj okraja je, da zagotovi enovit in usklajen pristop do raznih socialnih vprašanj na tem homogenem področju.

## V hvaležen spomin

Pred dnevi smo spremili k zadnjemu počitku eno najstarejših kraških korenin, 92-letno Marijo Mervic vd. Legiša po domače Kupčevo. Velika množica domačinov in znancev se je poslovila od te vzorne žene, ki je svoje dolgo življenje posvetila vzgoji številne družine in delu na veliki kmetiji. Pokojnica je izhajala iz ene najstarejših devinskih družin, ki je omenjena v vaških zapiskih starih več stoletij. Kot mlado dekle se je priženila na Kupčevo kmetijo, ki je bila do nedavnega in je še prava ustanova za Devin, saj so Legiševi kot veliki kmetje s svojim ponosom in samozavestjo bili svetel zgled ostalim v vasi in širši okolici. Gospa Marija, čeprav majhne in drobne postave, je do zadnjega neutrudno skrbelo za vsa domača opravila. Velika domačija je bila vedno vsem odprta in številni vnuki, nečaki, snaha in zeti ter drugi sorodniki so skrbeli, da pri Kupčevih ni bilo dolgčas. Pokojnica je prijazna, z nasmehom sprejela vsakogar in zlasti v hudih vojnih časih je marsikdo dobil pri njej zavetišče in košček kruha ali krožnik domače mineštre. Poleg velike zaposlenosti je Kupčeva mama redno brala naše časopise in knjige; bila je pravi zgodovinski vir, ki se ga je lahko poslužil, kdor je raziskoval našo zgodovino.

Pokojnici so v slovo zapeli Fantje izpod Grmade, nekaj priložnostnih besed pa je ob odprtem grobu spregovoril sekcijski tajnik SSK Antek Terčon.

## Iz šolskega in kulturnega delovanja

Na kulturnem področju gre v zadnjem času zabeležiti marsikaj pozitivnega.

Najprej smo ob začetku šolskega leta z veseljem ugotovili, da se po več letih spet dviga vpis otrok v slovenske vrtnice:

	šol.l. 1990/91	1991/92
Nabrežina	14	18
Devin	10	16
Šempolaj	10	13
Mavhinje	11	12
skupno	45	59

Kar lepa razlika v številkah pa pomeni, da imajo učiteljice v vrtcih polne roke dela z večjimi skupinami najmanjših otrok in da je v učilnicah zelo živahno.

S polnim urnikom je začel delati tudi Center Štrekelj v Sesljanu. Lani smo ga poimenovali Dom za kulturo mladih, ker se je v njem vedno kaj lepega dogajalo. Otroci in starši, vsi so bili z lanskim poskusom zadovoljni, zato se bodo že utečene pobude letos nadaljevale, poleg teh pa bo vpeljana tudi kaka novost.

Za predšolske otroke sta se odprli delavnici Skočič in knjigo in Zvočni planet, za šolarje, ki jim je tudi namenjena knjižna delavnica, pa se je letos odprla še Rdeča skrinja, to je gledališka animacija. Vse te dejavnosti vodi z veliko mero strokovnega znanja in iznajdljivosti animatorka Neva Bak, obenem skrbi tudi za prireditve.

Kulturna ponudba se v Centru Štrekelj odpira tudi srednješolcem, ki se zanimajo za fotografijo in računalništvo, saj imajo tu na voljo aparate in opremo za razvijanje slik in tri računalnike.

Veliko skrb posveča Odborništvo za kulturo tudi izobraževanju odraslih. V novembru se bo začela cela vrsta tečajev za jezike, glasbo in računalništvo. Med temi gre podčrtati tri tečaje slovenščine (za odrasle, za zdraviliško osebje in za italijanske srednješolce), ki jih prirejamo kljub nizkemu številu vpisov iz prepričanja, da se le na tako konkretnih temeljih lahko gradi sožitje v smislu polnega spoštovanja različnosti.

Vera Tuta Ban